

ISSN 2663-6085 (Print)
ISSN 2663-6093 (Online)

ІН
Н О
В А.
Ц І І
Н А

П Е Д А Г О Г І К А

31 | 2021

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Голуб Т.П., Жигжитова Л.М., Назаренко О.І. НОВА ОСВІТНЯ ПАРАДИГМА В РЕАЛІЯХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	9
Зайченко Н.І. ВИМІРИ МОРАЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ В ІСПАНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ НА МЕЖІ ХІХ – ХХ СТ.....	13
Ільницька Л.В. ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ ПРЕДИКАТІВ ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	18
Ісламова О.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИКОРДОННИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ДО ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	22
Костенко Л.Д. ІСТОРІОГРАФІЇ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ).....	29
Таможська І.В. МЕТОДОЛОГО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	33
Федун Д.С. ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	38

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Адамчук Ю.Д. КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ МОЛОДШИХ ІНСПЕКТОРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО СПОЛУЧЕННЯ.....	43
Антіпова Ж.І., Барсукова Т.О., Кучеренко Г.В. ГНУЧКІСТЬ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	47
Барабаш І.В. ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОГО ПОДХОДА ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В НЕЯЗЫКОВОМ ВУЗЕ.....	52
Білозерська Г.О., Дабіжа К.Л., Ковальчук В.В., Сізова Н.С. ПРОБЛЕМА ПІДВИЩЕННЯ ХУДОЖНЬО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ У КЛАСІ ДИРИГУВАННЯ.....	57
Бондаренко Є.В. САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ.....	60
Галіцян О.А., Осипова Т.Ю., Щекотиліна Н.Ф. ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ЗДАТНОСТІ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ФАСИЛІТАЦІЇ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	66
Горянский В.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ, ЗОКРЕМА У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДИЗАЙНУ.....	71
Грицик Н.В., Скорик Т.В. ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	75

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГКА

Демченко Л.В. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ ДО ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	80
Желанова В.В. ФАСИЛІТАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА.....	87
Зігунов В.М. ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ.....	91
Іщенко М.В. ОЗДОРОВЧІ МЕТОДИКИ У ВПРАВАХ НА ДИХАННЯ ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ ВОКАЛІСТІВ.....	95
Липовецька Є.Ю. КОМПЕТЕНТНОСТІ З МИСТЕЦТВА ХУДОЖНЬОГО ТКАЦТВА ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА.....	99
Лобачова І.М., Помирча С.В., Луценко Н.О. ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА В МЕЖАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗВО.....	103
Мазуренко О.О. СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....	107
Мазуренко Ю.А. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АВІАЦІЙНИХ ІНЖЕНЕРІВ-МЕХАНІКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	110
Мамчич О.Б., Михайленко О.В. ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	115
Мельник Л.В., Малашевська І.В., Лазука М.М. ВИХОВНИЙ ВПЛИВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ.....	121
Мірошніченко В.І., Озимовський В.В. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	125
Невзоров Р.В. ПРОБЛЕМНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ЛЬОТЧИКІВ ДО БОЙОВИХ ПОЛЬОТІВ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ І НОРМАТИВНИХ ВИМОГ ДО НИХ.....	129
Онищенко Н.П. ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОЇ ШКОЛИ НА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	133
Охріменко О.В. РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ.....	139
Полещук Л.В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ АСПЕКТ.....	144
Роїк Ю.В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ З ЕТНОДИЗАЙНУ КЕРАМІКИ.....	149
Саган Н.Т., Заяць Л.М., Жураківська О.Я., Антимис О.В., Дутчак У.М., Міськів В.А. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ ВУЗІ – РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ.....	153

Саєнко Н.С., Галацин К.О. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	157
Снітовська О.Й., Царик Г.М. ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ОНЛАЙН-ЗАНЯТЬ ZOOM.....	161
Тумосчук Н.М. FORMATION OF ENGLISH COMPETENCE IN DIALOGUE SPEECH OF FUTURE SPECIALISTS IN HOTELS, RESTAURANTS AND CATERING.....	165
Титок І.В. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ПРАВА.....	169
Тулякова К.Р. ТЕХНОЛОГІЯ МОВНО-КОНФЛІКТНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	173
Хома Т.В., Стеблюк С.В. ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ.....	177
НОВИЙ ВИД НАУКОВИХ ПОСЛУГ.....	181

ФАСИЛІТАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА: СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА

FACILITATIVE COMPETENCY OF A FUTURE TEACHER: ESSENCE AND STRUCTURE

Актуальність цієї статті зумовлена соціально-економічними, інноваційно-освітніми трансформаціями в житті України, а також глобалізаційними процесами, орієнтованими на інтеграцію нашої держави зі світовою спільнотою, які об'єктивно зумовлюють зміну векторів розвитку усіх ланок освіти в напрямі людиноцентризму, розгляду особистості здобувача освіти як вищої цінності. У статті розглянуто феномен фасилітації у межах реалізації компетентнісного підходу. На основі аналізу семантичних складових, якими є «фасилітація» та «компетентність», обґрунтовано поняття «фасилітаційної компетентності». Представлено авторську дефініцію фасилітаційної компетентності майбутнього педагога як його інтегровану характеристику, що синтезує його провідні професійно-особистісні якості, які забезпечують готовність до фасилітації суб'єктів освітнього процесу. Визначено структуру фасилітаційної компетентності майбутнього педагога, яка містить мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, прагматологічний компоненти, що мають аспект перцепції, інтеракції, комунікації. З'ясовано, що мотиваційно-аксіологічний компонент пов'язаний із фасилітаційною позицією, яка передбачає людиноцентрований установа, ставлення до здобувача освіти як до найвищої цінності, відкритість, доброзичливість, толерантність, пактовність, емпатичність; когнітивний компонент містить знання про сутність фасилітаційної взаємодії та співуважливості й індивідуальні особливості суб'єкта освіти; прагматологічний компонент представлений перцептивними, проєктувально-конструктивними, комунікативними, рефлексивно-аналітичними вміннями. Визначено, що подальшого студіювання потребує аспект етапності формування фасилітаційної компетентності майбутнього педагога в процесі професійної підготовки у ЗВО.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенція, компетентність, фасилітаційна компетентність, структура фасилітаційної компетентності майбутнього педагога.

The relevance of this article is conditioned by socio-economic, innovative and educational transformations in Ukraine's life, as well as by globalization processes focused on the integration of our state with the world community which objectively determine changes in the vectors of development of education at all levels in the direction of human-centrism, the view of the personality of an applicant for education as the highest value.

The article deals with the phenomenon of facilitation within the framework of the competence-based approach. On the basis of the analysis of semantic components which are "facilitation" and "competency", the concept of facilitative competency has been substantiated. The author's definition of facilitative competency of a future teacher as an integrated characteristic of a future teacher has been presented, which synthesizes his leading professional and personal qualities ensuring the readiness to facilitate the subjects of the educational process. The structure of the facilitative competency of a future teacher has been determined which contains motivational-axiological, cognitive and praxeological components, which in turn have the aspect of perception, interaction and communication.

It has been found out that the motivational-axiological component is associated with a facilitative position which provides for a human-centered mindset, attitude towards applicants for education as to the highest value, openness, benevolence, tolerance, tactfulness, empathy, the cognitive component contains knowledge about the essence of facilitative interaction and communication, age and individual characteristics of subjects of education, the praxeological component is represented by perceptual design-constructive communicative, empathic and reflexive-analytical skills. It has been determined that further study requires the aspect of the phased formation of the facilitative competency of a future teacher in the process of professional training at a higher educational establishment.

Key words: competence-based approach, competence, competency, facilitative competency, structure of facilitative competency of a future teacher.

УДК 378.011.3-051
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-1.17>

Желанова В.В.,
докт. пед. наук, доцент,
професор кафедри теорії
та історії педагогіки
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми в загальному вигляді. Глобалізаційні та євроінтеграційні виміри сучасного суспільства, стратегічні позиції педагогіки партнерства, задекларовані в концепції Нової української школи (2017 рік), пов'язані з ідеями рівності, діалогу, співпраці. Вони детермінують потребу у фахівцях, здатних комунікувати, взаємодіяти з іншими людьми, спільно вирішувати певні проблеми, працювати в команді, тобто бути готовими до фасилітаційної підтримки суб'єктів різних ланок освіти в Україні.

З огляду на людиноцентровані й компетентнісні орієнтири сучасної освіти, постає необхідність у

формуванні такої суттєвої професійно-особистісної якості майбутнього педагога як фасилітаційна компетентність, яка передбачає реалізацію його супровідної, підтримувальної, допоміжної, партнерської функції в освітньому процесі. Зазначені об'єктивні обставини загострюють актуальність проблеми визначення сутності й структури фасилітаційної компетентності майбутнього педагога як цільових орієнтирів професійної підготовки майбутнього педагога у закладі вищої освіти (далі – ЗВО).

Актуальність обраної проблеми посилюється наявними в сучасній системі освіти суперечностями

між її «новеленими» цілями, зорієнтованими на гуманізацію освітнього процесу та визнання особистості найвищою цінністю і здебільшого низьким рівнем готовності певної кількості педагогів до фасилітаційної взаємодії зі здобувачами освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуалізація феномену фасилітації відбулася у студіях М. Бердяєва, М. Бахтіна, Г. Ващенко, Г. Сковороди. Однак наукового статусу фасилітація набула у працях відомого гуманістичного психолога К. Роджерса.

Поняттєве поле феномену фасилітації представлено такими варіативами: соціальна фасилітація (Л. Тимоніна, В. Фрейнберг); педагогічна фасилітація (І. Авідєєва, О. Галіцян, О. Димова, Р. Димухаметов, І. Жижина); фасилітуюча позиція (О. Фісун); фасиліативність особистості (М. Казанджі); фасилітаційне спілкування (О. Врубльовська, В. Суміна); фасилітація як важливий чинник ефективного спілкування у контексті самоактуалізації особистості (А. Адлер, Г. Балл, Е. Бернс, М. Еріксон, А. Маслоу, К. Ясперс); фасилітаційна взаємодія (І. Прокопенко, Р. Шаловал).

Низка досліджень присвячена розгляду пізнавальної, комунікативної, діагностико-прогностичної функції фасилітації (Т. Лозова); дидактично-професійної, нормативної (О. Жерновникова); захисної функції (Л. Перминова). Процес фасилітаційного розвитку особистості висвітлено у дослідженнях Н. Завацької, І. Ісаєва, З. Ковальчук, В. Слободчикова.

Сучасний науковий дискурс щодо феномену компетентності представлений дослідженнями фундаментальних засад компетентнісного підходу (О. Субетто, І. Байденко, І. Зимня, Ю. Татур), питань апровадження компетентнісного підходу у систему освіти (Н. Бібік, С. Вітвицька, О. Дубасєнок, О. Локшина, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко). Феномен фасилітаційної компетентності майбутніх вчителів гуманітарних спеціальностей порушено у дисертації О. Фокши. Фасилітаційна компетентність керівника закладу освіти стала предметом дослідження Т. Сорочан.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Стратегічні орієнтири сучасної вітчизняної освіти, пов'язані з її людиноцентризованими, суб'єктно-діяльними вимірами, реалізацією принципів педагогіки партнерства, ідей компетентнісної парадигми освіти, зумовлюють зміну статусу педагога в напрямі гуманізації стосунків зі здобувачами освіти, оволодіння стилем міжособистісних відносин, заснованих на взаєморозумінні, співробітництві й емпатії, що акумулюються у фасилітаційній компетентності. За досить широкої дослідженості проблеми фасилітації аспект сутності та структури фасилітаційної компетентності майбутнього педагога залишився поза увагою науковців, тому він потребує наукової розвідки.

Мета статті – визначити сутність і структуру фасилітаційної компетентності майбутнього педагога.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо базове поняття дослідження «фасилітаційна компетентність майбутнього педагога» на основі аналізу його семантичних складників, якими є «фасилітація» та «компетентність».

Етимологія поняття «фасилітація» пов'язана з англійським «facilitate» (у перекладі «допомога, полегшення, сприяння»). У педагогічну теорію термін «фасилітація» ввів К. Роджерс. Відомий психотерапевт і педагог виділив три основні установки вчителя-фасилітатора:

- 1) «істинність» та «відкритість»;
- 2) «прийняття» і «довіра»;
- 3) «емпатичне розуміння» [9].

К. Роджерс пов'язував фасилітацію з відкритістю власним думкам і переживанням, здатністю чесно, щиро, відкрито транслювати їх своїм вихованцям; з особистісною впевненістю педагога в можливостях і здібностях учнів; із баченням вчителем внутрішнього світу та поведінки кожного учня з його внутрішньої сторони.

Педагогічний контекст фасилітації (О. Димова, І. Жижина) передбачає організацію певного типу міжособистісних відносин, які забезпечують створення ефективних умов для саморозвитку й самореалізації особистості, спонукають її до реалізації зусиль для розкриття власних внутрішніх потенцій. Суттєвими ознаками таких взаємовідносин є взаємопізнання, взаєморозуміння, узгодженість спільних дій і взаємовплив між всіма учасниками [2; 3].

Є доцільним трактування феномену фасилітації (О. Фокша), пов'язане з такими його аспектами:

- взаємовплив людей, зумовлений соціальними контактами, що підвищує їхню активність, сприяє активізації психічних процесів, поліпшенню самопочуття;
- специфічний вид спілкування, який передбачає полегшення взаємодії усіх суб'єктів освітнього процесу;
- спосіб допомоги групі в пошуку шляхів виявлення й розв'язання проблем [8, с. 8].

Беручи до уваги окреслені наукові позиції, будемо тлумачити педагогічну *фасилітацію* як процес взаємодії, спілкування між суб'єктами освітнього процесу на засадах людиноцентризму, міжсуб'єктності, толерантності й емпатії, що сприяє особистісному саморозвитку та їх конструктивній взаємодії.

Феномен фасилітації ми досліджуємо в межах реалізації компетентнісного підходу, який є спрямованістю освіти на розвиток особистості в результаті формування в неї таких особистісних якостей як компетентність засобами розв'язання професійних і соціальних завдань в освіті (І. Зимня) [4];

на формування й розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості (О. Пошетун) [6].

Ґрунтовними поняттями компетентісного підходу є категорії «компетенція» та «компетентність», які ми трактуємо так:

– *компетенція* – це задана вимога, норма освітньої підготовки; це об'єктивна сукупність певних знань у будь-якій галузі; це змістова потенційна характеристика; коло повноважень певної організації, установи або особистості;

– *компетентність* є суб'єктивною, актуальною, особистісною характеристикою; це реально сформовані особистісні якості та досвід діяльності особистості.

Поняття «фасилітативна компетентність» у працях Т. Сорочан використано у форматі складника управлінської компетентності керівників закладів освіти, який авторка визначає як здатність керівника бути провідником змін в освіті, мотивувати учасників освітнього процесу до особистісного розвитку, забезпечувати для цього необхідні умови [7].

О. Фокша обґрунтовує конструкт «фасилітативна компетентність майбутнього вчителя гуманітарних спеціальностей», який трактує як «інтегративний динамічний комплекс індивідуально-особистісних і професійно-діяльнісних якостей педагога, який характеризується здатністю вибудовувати фасилітаційну взаємодію з усіма суб'єктами освітнього процесу з урахуванням розвивального потенціалу гуманітарних дисциплін» [8, с. 8].

На нашу думку, *фасилітативна компетентність* – це інтегрована характеристика майбутнього педагога, яка синтезує його провідні професійно-особистісні якості, що забезпечують готовність до фасилітації суб'єктів освітнього процесу.

Представимо структуру фасилітативної компетентності. Відомий підхід О. Фокши, яка виокремлює гносеологічний, праксеологічний, аксіологічний компоненти фасилітаційної компетентності [8]. Наше трактування структури фасилітативної компетентності базується на двох позиціях. Перша пов'язана зі структурно-діяльнісною ознакою, яка ґрунтується на психологічній структурі діяльності, визначеній О. Леонтьєвим як єдність і взаємодія категорій потреби, мети, мотивів, дій (операцій) [5], а також на підході О. Бодальова [1], відповідно до якого у структурі фасилітативної компетентності доцільно виокремити дві групи особистісних утворень: ті, що постають як спонукачі діяльності та поведінки, ті, що складають їх виконавчий компонент. У цьому контексті структура фасилітаційної компетентності майбутнього педагога представлена мотиваційно-аксіологічним, когнітивним, праксіологічним компонентами. Тобто спонукаль-

ним складником фасилітаційної компетентності є її мотиваційно-аксіологічний компонент, виконавчим – когнітивний і праксіологічний компоненти.

Основою другої позиції є тлумачення фасилітації як сукупності фасилітаційної позиції, фасилітаційної взаємодії, фасилітаційного спілкування. Відповідно до цього підходу структура фасилітаційної компетентності містить аспекти перцепції, інтеракції, комунікації.

Отже, обґрунтована у дослідженні структура фасилітаційної компетентності є синтезом окреслених наукових позицій. Підтвердженням цього є факт зв'язку мотиваційно-аксіологічного, когнітивного, праксіологічного компонентів фасилітаційної компетентності з механізмами перцепції, комунікації та інтеракції.

Зупинимося детальніше на розгляді певних структурних складників рефлексивної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

Мотиваційно-аксіологічний компонент досліджуваного нами феномену пов'язаний із фасилітаційною позицією майбутнього педагога, яка відбиває професійні мотиви й потреби, установки педагога на взаємодію, співпрацю й спілкування на засадах партнерства й міжсуб'єктності зі здобувачами освіти, ціннісне ставлення до них на засадах відкритості, доброзичливості, толерантності, тактовності, емпатійності.

Когнітивний компонент – система знань, які є теоретичною базою для фасилітаційної компетентності. Ми їх визначаємо як систему понять і уявлень про сутність і механізми фасилітації, які є індивідуальні особливості здобувачів освіти, про принципи й методи організації фасилітаційного спілкування і взаємодії.

Праксіологічний компонент. Цей складник фасилітаційної компетентності, представлений системою умінь, серед яких виокремлюються перцептивні вміння (вміння адекватно сприймати й розуміти партнерів по спілкуванню); проєктувально-конструктивні (вміння організувати командну роботу, надавати педагогічну підтримку й допомогу); комунікативні вміння (вміння організувати партнерські стосунки із суб'єктами освіти, встановлювати з ними зворотній зв'язок); рефлексивно-аналітичні вміння (вміння, пов'язані із самопізнанням і розумінням іншого, самоінтерпретацією та інтерпретацією іншого, вміння бачити себе «очима партнера»).

Висновки. На підставі викладеного зазначимо, що фасилітація як процес взаємодії, спілкування між суб'єктами освітнього процесу на засадах людиноцентризму, міжсуб'єктності, толерантності й емпатії є суттєвим складником професійної діяльності, а фасилітаційна компетентність як інтегрована характеристика майбутнього педагога, що синтезує його провідні професійно-особистісні якості, які забезпечують готовність до

фасилітації суб'єктів освітнього процесу, є важливою професійно-особистісною характеристикою сучасного педагога.

Структура фасилітаційної компетентності майбутнього педагога містить мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, праксіологічний компоненти, які мають аспект перцепції, інтеракції, комунікації. При цьому мотиваційно-аксіологічний компонент пов'язаний із фасилітаційною позицією, яка передбачає людиноцентровану установку, ставлення до здобувачів освіти як до найвищої цінності, відкритість, доброзичливість, толерантність, тактовність, емпатійність; когнітивний компонент містить знання про сутність фасилітаційної взаємодії та спілкування, вікові й індивідуальні особливості суб'єктів освіти; праксіологічний компонент представлений перцептивними, проектувально-конструктивними, комунікативними, рефлексивно-аналітичними вміннями.

Подальшого студіювання потребує аспект етапності формування фасилітаційної компетентності майбутнього педагога в процесі професійної підготовки у ЗВО.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бордалев А.А. Психология личности. М. : МГУ, 1988. 188 с.

2. Димова О.И. Педагогические условия развития способности к фасилитирующему воздействию у будущих учителей : дис. канд. пед. наук. Хабаровск : Комсомольский-на-Амуре государственный педагогический университет, 2002. 199 с.

3. Жижина И.В. Психологические особенности развития фасилитации педагога : дис. канд. псих. наук. Екатеринбург, 2000. 186 с.

4. Зимняя Н.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. М. : ИЦ ПКПС, 2004. 220 с.

5. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М. : Политиздат, 1977. 304 с.

6. Пометун О. Запровадження компетентнісного підходу – перспективний напрям розвитку сучасної освіти. URL: <http://visnyk.iatp.org.ua>.

7. Сорочан Т.М. Розвиток професіоналізму управлінської діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти [Текст] : дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2005. 478 с.

8. Фокша О.М. Педагогічні умови формування фасилітаційної компетентності майбутніх вчителів гуманітарних спеціальностей у професійній підготовці [Текст] : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Держ. закл. «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». Одеса, 2019. 21 с.

9. Rogers C. Freedom to learn for the 80's. Columbus – Toronto – London – Sydney : Ch. E. Merrill Publ. Company, A Bell & Howell Company, 1983. 312 p.